

RZECZPOSPOLITA POLSKA
RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, dnia 31-05-2000

RPO/244276/97/IV/IK

00-090 Warszawa
Al.Solidarności 77

Tel.cent.8276261
Fax. 8276453

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY
WARSZAWA

WNIOSEK

Rzecznika Praw Obywatelskich

Na podstawie art. 188 pkt 3 oraz art.191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483) oraz art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 roku o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. z 1997 r., nr 102, poz.643) oraz art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 roku o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 1991 r., nr 109, poz.471 z późn. zm.).

wnoszę o

stwierdzenie, że paragraf 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 1975 roku w sprawie kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych w postępowaniu sądowym (Dz. U. nr 46, poz. 254, z późn. zm.) w brzmieniu zmienionym rozporządzeniem z dnia 6 września 1990 roku (Dz. U. nr 62, poz. 364) w zakresie, w jakim obniża stawki wynagrodzenia dla biegłych będących nauczycielami akademickimi lub pracownikami naukowo-badawczymi po przejściu tych osób na emeryturę lub rentę narusza art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

UZASADNIENIE

Kwestionowane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 1975 roku w sprawie kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych w postępowaniu sądowym (Dz. U. nr 46, poz. 254, z późn. zm.) w brzmieniu zmienionym rozporządzeniem z dnia 6 września 1990 roku (Dz. U. nr 62, poz. 364), zwane dalej rozporządzeniem, zostało wydane w oparciu o upoważnienie zawarte w art. 10 ust. 3 i art. 16 dekretu z dnia 26 października 1950 roku o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym (Dz.U. nr 49, poz. 445), powierzającym Ministrowi ustalanie zasad wynagradzania biegłych.

Paragraf 3 rozporządzenia ustala podwyższone stawki wynagrodzenia dla biegłych będących nauczycielami akademickimi lub pracownikami naukowo-badawczymi, różnicując je w zależności od zajmowanego stanowiska i posiadanego stopnia lub tytułu naukowego. Jest oczywiste, że podwyższenie to uzasadnione jest względem na wysokie kwalifikacje naukowe tych osób.

Jednak sposób redakcji tego paragrafu wyklucza przyznanie podwyższonych stawek wynagrodzenia biegłym, posiadającym równie wysokie kwalifikacje, jeżeli na skutek uzyskania uprawnień emerytalnych lub rentowych zaprzestali pracy. Taką też interpretacja tego przepisu prezentuje resort sprawiedliwości.

Biorąc pod uwagę fakt, że biegły nie może uchylić się od przedstawienia opinii bez istotnej przyczyny (art. 280 kpc oraz art. 176-81 kpk), trudno jest znaleźć uzasadnienie dla takich przesłanek zróżnicowania wynagrodzenia. W obecnym stanie prawnym sąd powołując na biegłego emerytowanego profesora korzysta z jego wiedzy i doświadczenia, które wynagradzane są niżej, niż początkującego pracownika naukowego.

W ocenie Rzecznika taka regulacja prawna narusza art. 32 ust. 1 Konstytucji R.P. Jak to wyjaśnił Trybunał Konstytucyjny „w świetle ustabilizowanego orzecznictwa Trybunału z zasady równości, wyrażonej w art. 32 ust. 1 konstytucji, wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty prawa charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być traktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Wynika stąd w szczególności, że prawodawca przy-

znając jednostkom określone uprawnienia nie może określać kręgu osób uprawnionych w sposób dowolny. Musi on przyznać dane uprawnienie wszystkim podmiotom charakteryzującym się daną cechą istotną. (...) Aby odpowiedzieć na pytanie, czy dane kryterium może stanowić podstawę różnicowania podmiotów prawa, charakteryzujących się wspólną cechą istotną należy rozstrzygnąć:

1) czy kryterium to pozostaje w racjonalnym związku z celem i treścią danej regulacji;

2) czy waga interesu, któremu różnicowanie ma służyć pozostaje w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku wprowadzonego różnicowania;

3) czy kryterium różnicowania pozostaje w związku z innymi wartościami, zasadami, czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych" (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 października 1998 roku, sygn. K. 7/98 - OTK 1998 zeszyt 6, poz. 96, str. 505).

Nie ulega wątpliwości, że wysoki poziom wiedzy i doświadczenia udokumentowany osiągnięciem odpowiedniej pozycji w środowisku akademickim lub innych instytucjach naukowo-badawczych uzasadnia zróżnicowanie wynagrodzenia biegłych poprzez wprowadzenie wyższych stawek dla takich osób. Jednak zdaniem Rzecznika kwestionowany przepis narusza konstytucyjną zasadę równości przez to, że odmiennie traktuje te same osoby, posiadające wspólną cechę istotną w postaci wysokich kwalifikacji naukowych, ze względu na fakt przejścia ich na emeryturę lub rentę. Znaczenie owych wysokich kwalifikacji nie jest przy tym bezpośrednio związane z faktem dalszego zatrudnienia w placówkach akademickich lub naukowo-badawczych. W szczególności fakt przejścia na emeryturę lub rentę nie przekreśla uznania dla dorobku naukowego i poziomu wiedzy, wyrażonych tytułem lub stopniem naukowym.

Trudno też doszukać się związku obecnego zróżnicowania z innymi wartościami, zasadami, czy normami konstytucyjnymi, które uzasadniałyby tego rodzaju rozwiązanie.

Rzecznik Praw Obywatelskim zwracał się w tej sprawie dwukrotnie do Ministra Sprawiedliwości pismami z dnia 17 lipca 1997 r. oraz z dnia 10 marca 2000 roku uzyskując za każdym razem zapewnienie, że Minister Sprawiedliwości podziela pogląd Rzecznika o braku uzasadnienia dla istniejącego obecnie zróżnicowania obowiązujących zasad wynagradzania wysokokwalifikowanych biegłych. Niestety, od ponad dwóch lat, kwestionowany przepis rozporządzenia nie został zmieniony. Zgodnie z informacją Ministra

Sprawiedliwości z 13 kwietnia 2000 roku odpowiednie zmiany zostały zawarte w projekcie ustawy o należnościach świadków, biegłych, specjalistów i tłumaczy w postępowaniu sądowym. Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich nie uzasadnia to pozostawienia w obrocie prawnym wadliwych rozwiązań zawartych w rozporządzeniu, tym bardziej, że nie sposób określić terminu uchwalenia i wejścia w życie projektowanych unormowań ustawowych, co przyznaje sam projektodawca zmian.

Wobec naruszenia konstytucyjnej zasady równości wnoszę jak na wstępie.

Prof. dr Adam Zieliński